

МАЙСТРЕНКО Іван Васильович (псевд.: Бабенко, І. Далекий, І. Зерницький, Корсун, Радченко, Гребінка, Авгур та ін.; 16(28). 08. 1899, містечко Опішня, нині смт Зінків. р-ну Полтав. обл. — 18. 11. 1984, м. Мюнхен, Німеччина) — громадсько-політичний діяч, історик, економіст, політолог. Закін. Великосорочин. учител. семінарію (нині Миргород. р-н Полтав. обл., 1918), Харків. інститут нар. господарства (1924). До 1917 — учасник нелегал. учнів. укр. організації «Юнацька спілка», від 1917 — чл. УПСР, 1918–20 — Укр. КП (боротьбистів), кер. її організації у Кобеляц. пов. Полтав. губ. Учасник антигетьман. та антиденікін. підпіл. і повстан. рухів. 1920 у складі частини боротьбистів перейшов до КП(б)У, де невдовзі підтримав самостійниц. фракцію федералістів. У липні 1920 ініціював перехід більшості парт.-рад. активу Кобеляц. пов. (22 особи) до альтернатив. більшовикам Укр. КП, що обстоювала держ. незалежність Укр. рад. республіки. Від 1921 — канд. у чл. ЦК Укр. КП, один із організаторів т. зв. лівої фракції у ній (1923–25), що сприяла ліквідації партії; від 1925 — знову чл. КП(б)У. Працював журналістом і економістом. 1930–31 — ред. першої у Одесі українізов. г. «Чорноморська комуна»; від 1931 — заступник директора, проф. Всеукр. комуніст. інституту журналістики (Харків). 1935 виключений із партії, у грудні 1936 заарешт. і ув'язнений за звинуваченням у контррев. агітації. Покарання відбував у Сибіру (РФ). Наприкінці 1940 звільнений, повернувся до Києва. Під час нім. окупації 1942 став дир. Капели бандуристів ім. Т. Шевченка, з якою був засланий нацистами до табору в Німеччині (1942–43). Потім працював в укр. пресі на окупов. тер. і в Німеччині, контактував з підпіллям ОУН(м). Від 1944 — на еміграції у Німеччині. 1946 разом

із І. Багряним, Б. Левицьким, С. Підгайним, Г. Костюком та ін. організував УРДП. Після її розколу (1948) увійшов до керівництва і став провід. ідеологом т. зв. лівої УРДП, що стояла на позиціях рев. соціалізму та нац. визволення України, 1949–60 редагував парт. друк. орган — місячник «Вперед». У повоєнні десятиліття ідеологічно еволюціонував від націонал-комунізму до європ. демократ. соціалізму. Співпрацював з репрезентантами лівих, соціаліст. поглядів у середовищі Укр. гол. визв. ради (І.-Т. Мітрінга, М. Стиранка та ін.), вів діалог і дискусію з ідеологами повоєн. УПА в Україні (П. Полтава, О. Дяків) та водночас виступав рішучим супротивником тоталітар. ідей інтеграл. націоналізму, політ. гегемонії ОУН(б) і методів її роботи. Від кін. 1940-х — до 1960-х рр. М. підтримував політ. контакти з В. Винниченком, югослав. і китай. комуністами, європ. та латиноамер. послідовниками Л. Троцького, однак при цьому він був принцип. опонентом сталінізму і після сталін. режиму в СРСР, який характеризував як держ. капіталізм, а у міжнар. аспекті — більшов. бонапартизм, вказуючи на іманентну та необхідну для нього мілітарну експансію. М. також послідовно і безкомпромісно критикував нац. політику РКП(б) — ВКП(б) — КПРС, у своїх числен. публікаціях викривав її великодержавно-шовініст. і, зокрема, антиукр. характер. Від 1963 — проф., згодом — декан екон. ф-ту, 1979–84 — ректор Укр. тех.-госп. інституту в Мюнхені. Автор праць істор., екон. і соц. тематики (особл. увагу приділяв нац.-політ. аспекту).

Основні праці

Bolshevist Bonapartism. Jeneva, 1948; Borotbism: A Chapter in the History of Ukrainian Communism. New York, 1954; Кризові процеси в совітській економіці. 1955; Аграрна політика більшовиків за п'ятдесят років революції. Мюнхен, 1967; Національна політика КПРС в її історичному розвитку. Мюнхен, 1978; Історія Комуністичної партії України. Мюнхен, 1979.

Рекомендована література

1. Бл. п. Іван Майстренко // Свобода. 1984, 23 листоп.;
2. Українська революційно-демократична партія (УРДП-УДРП): 36. мат. і док. Чикаго; К., 1997;
3. Юренко О. П. Іван Майстренко: життя, наукова і публіцистична спадщина // УІЖ. 1999. № 6;
4. Мацько В. Білий цвіт на калині. Хм., 2001.

О. П. Юренко

Бібліографічний опис:

Майстренко Іван Васильович / О. П. Юренко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2017. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-60545>. - Останнє поновлення : 2025.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).